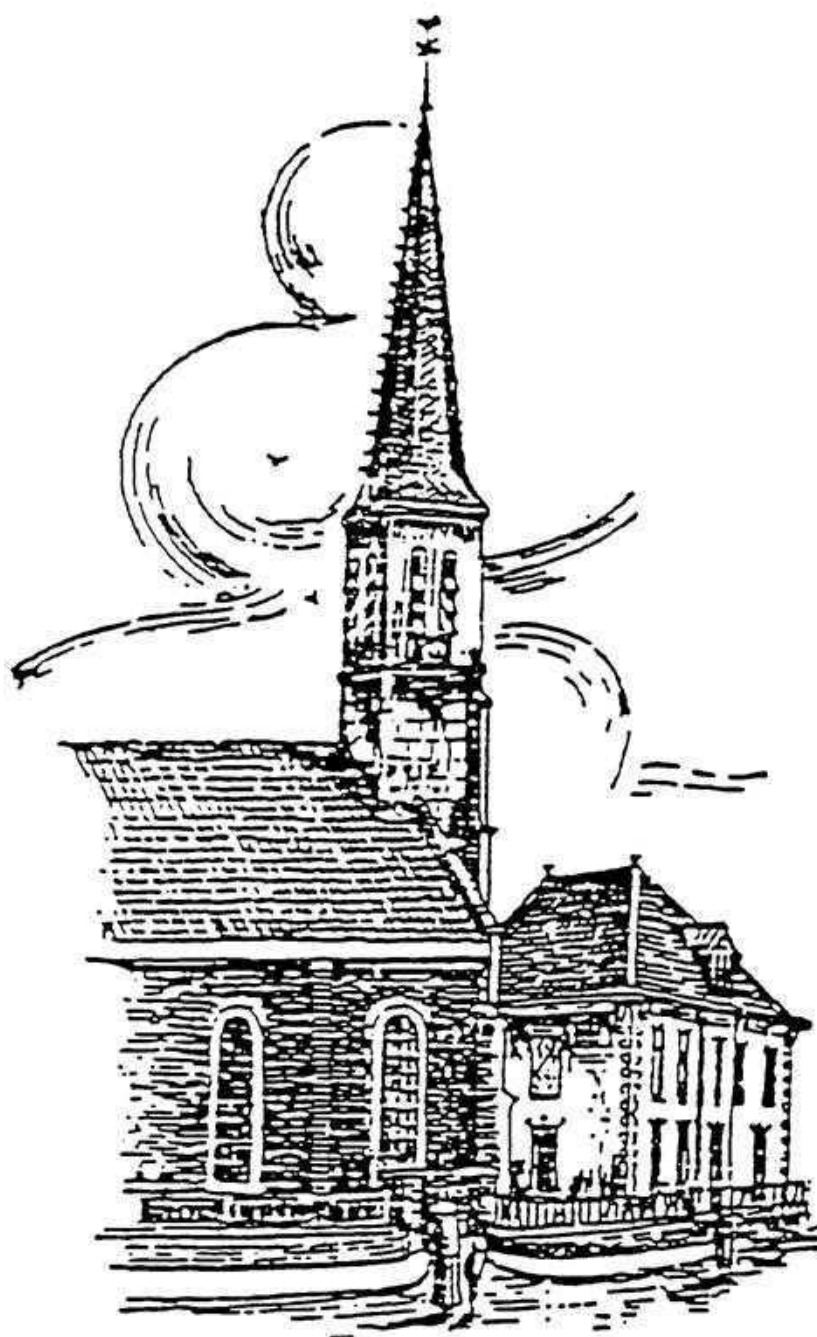

Geschiedkundige informatie
Nederlands Hervormde kerk Zandvoort

augustus 1998

Toren (Rijksmonument nr. 40316)

- Eigendom van de Gemeente Zandvoort
- In 1618 herbouwd en toen voorzien van een fraaie spits en slaguurwerk.
- De geschiedenis hiervoor is niet te achterhalen, maar gezien het jaartal in de kerkklok moet het minimaal teruggaan tot 1493
- In 1788 werd het portaal aan de westzijde onder de toren gemaakt.
- In 1871 werd de toren hersteld en in 1955 grondig gerestaureerd.
- De kerktoren heeft overhoekse, zich telkens verjongende steunberen en telt vier geledingen, waarvan de bovenste de klokkentoren vormt, met telkens twee spitsboogvormige galmgaten en een wijzerplaat met vergulde cijfers aan vier zijden.
- Klok in toren met een middellijn van 70 centimeter is eveneens rijksmonument (nr. 40316). Waarschijnlijk gegoten door G. van Wou.
Randschrift op klok:
"Jezus is mij de naam gegeven in het jaar onzes Heren 1493"
- Tijdens de oorlogsjaren 1940-1945 is door de Duitse bezetting springstof onder de toren aangebracht.
- Kerkklok werd door de bezetter meegenomen, gelukkig niet gesmolten.
- Klok werd teruggevonden in de omgeving van Barneveld.
- Het torenuurwerk is van Frans fabrikaat, blijktens het naamplaatje geleverd door de stads-uurwerkmaker, L.W.F. Volcke te 's-Gravenhage in 1902

Kerkgebouw Rijksmonument nr. 401939

- Eigendom van de Hervormde Gemeente Zandvoort
- Kerkgebouw werd in verband met aangebrachte schade tijdens de 80-jarige oorlog in 1618 hersteld en toen ingericht voor Hervormde Ere diensten.
- Vóór de Reformatie was de Kerk opgedragen aan de Heiligen Agatha en Adrianus.
- In 1728 werd het kerkgebouw op kosten van de toenmalige Ambachtsheer Paulus Loot belangrijk gerestaureerd.
- Ook de eikenhouten preekstoel dateert uit 1728. (rijksmonument nr. 40316)
- Het doopbekken uit 1655 was oorspronkelijk op een koperen arm bevestigd aan de kansel. Bij de kerkrestauratie 1962-1965 werd dit verwijderd van de kansel. Sedertdien wordt dit doopbekken bij doopplechtigheden op een losse standaard geplaatst, dat dan als doopvont dienst doet.
- Kerkgebouw werd omstreeks 1848 gesloopt en in 1849 op dezelfde plaats herbouwd, maar wel kleiner van omvang.
De eerste steenlegging vond plaats door Ds. C. Swaluë op 29 april 1848. Deze steen is te zien aan de buitenzijde van het kerkgebouw aan de zijde van het Kerkplein.
De Kerk werd op 1 juli 1849 weer in gebruik genomen.
- Door uitbreiding van de gemeente was het kerkgebouw in 1890 te klein geworden. De kerk werd toen uitgebreid met twee zijvleugels.
- In 1945/1946 zijn ingrijpende reparaties aan kerk en orgel uitgevoerd.
Dit als gevolg van schade tijdens de laatste jaren van de tweede wereldoorlog.
- Grote inwendige restauratie vond plaats in 1962/1965
- Laatste restauratie is afgerond in 1997
- Tenslotte: de kanselbijbel komt uit 1682

Orgel (Rijksmonument nr. 40316)

- Schenking van C. Santhagen uit Amsterdam
- Vervaardigd in 1848 door de orgelbouwer H. Knipscheer te Amsterdam voor fl. 4.500,--
Op de orgelkast staat slechts het woord: "Geschenk"
De inwijding van het orgel vond plaats op 16 december 1849.
- In 1951 is het orgel gerestaureerd door fa. Van Leeuwen te Leiderdorp: fl. 13.000,--
In 1980 restaureerde de fa Flenthrop uit Zaandam het orgel. Kosten fl. 72.648,--
De gemeenteraad van Zandvoort besloot op 25 mei 1981 om een éénmalige bijdrage van fl. 2.500,-- te verlenen voor deze restauratie.
- Door een verzakking van de orgelgalerij, is in de afgelopen 15 jaar het orgel los komen te staan van de achterwand en is gaan hellen.
Hierdoor breken herhaaldelijk pijpen die vervangen moeten worden.
Ook de wisseling in temperatuur (op zondag is het gebouw aangenaam verwarmd maar door de week is dat minimaal) heeft in de afgelopen 45 jaar geen goed gedaan aan de conditie van het orgel.
- De orgelgalerij is in 1997 gerepareerd en restauratie van het orgel is nu urgent.
Om het orgel in de oorspronkelijke staat terug te restaureren, dat wil zeggen naar de situatie van voor 1951, zijn enige tienduizenden guldens noodzakelijk.

De orgelgalerij

Wanneer men, staande in de Kerk, naar de orgelgalerij kijkt, leest men daarop het volgende:

Van 't droef vergane schip
d'in storm bezweken mast
Draagt thans in 's Heren-huis
een Hem gewijde last.

Zoo wordt al wat op aard
in ramp en rouw ons treft
Een pijler, die ons hart
naar 't eeuwig Godshuis heft.

(woorden van dr. K.P.G. Schwartz)

- Deze woorden houden verband met het vergaan van een schip op zee.
Het Engelse s.s. "Alba" leed namelijk schipbreuk op 30 januari 1905, ter hoogte van km paal 69. (half uur gaans ten zuiden van Zandvoort)
- De Alba werd gesloopt en de masten van het vergane schip dienden als pijlers van de orgelgalerij die in 1905 met een voorwaartse welving werd uitgebreid.
- Tijdens de restauratie in 1997 bleek de orgelgalerij behoorlijk te verzakken door het verpulveren van de twee voorste houten pijlers.
De galerij is daarom omhoog gevijzeld en de voorste twee pijlers zijn uitgehold en voorzien van een stalen kern waar de galerij nu op rust.
- De predikant ds. A.K. Straatsma kreeg na een kerstdienst in 1925 van verschillende kerkgangers klachten over hinderlijk geluid veroorzaakt door stoelengeschuifel op de orgelgalerij, die bezet was door een zangkoor.
Men liet het niet bij klagen. Met behulp van vele giften kon op 17 januari 1926 voor fl. 61,-- een kokosvloerbedekking worden aangebracht.

Grafkapel (Rijksmonument nr. 40316)

- Gebouwd in 1723 in opdracht van Paulus Loot, Ambachtsheer van Santvoort en in 1920 gerestaureerd.
- Paulus Loot overleed 14 oktober 1753
Zijn stoffelijk overschot werd op 19 oktober 1753 in de graftombe bijgezet.
Ook zijn vrouw Margaretha de Quesnoy, overleden in 1733 en zijn schoondochter Elisabeth Barra van Keulen, overleden in 1737, kregen hun laatste rustplaats in deze graftombe. Elisabeth trouwde op 13-jarige leeftijd met Paulus Loot - Junior. Zij overleed op 16 - jarige leeftijd, nadat zij het leven had geschonken aan twee dochters.
- De familiegrafkapel heeft een marmeren voorportaal met Composiete zuilen, een gebroken fronton en is voorzien van gebeeldhouwde wapenschilden, doodssymbolen en een loodsfiguur met schietlood, herinnerend aan de opdrachtgever. De grafkapel is afgesloten met een fraai gesmeed grafhek.
De eigenlijke kapel heeft witgestucte wanden in Lodewijk XVI trant en marmeren vloerplaten rondom het marmeren grafdeksel met vier koperen ringen.
- In de jaren 1918 - 1920 beijverde de predikant ds. Posthumus Meyjes zich om gelden bijeen te brengen voor het aanbrengen van een Gedenkraam in de grafkapel.
De onthulling van het gebrandschilderde gedenkraam vond plaats op vrijdag 16 juli 1920. Het gedenkraam is een ontwerp van kunstschilder George Rueter en uitgevoerd door atelier W. Bogtman te Haarlem.
- In de zondagsbode van 10 augustus 1919 werd over het gedenkraam het volgende medegedeeld:
"Herinnerd wordt dat het gedenkraam, in gebrandschilderd glas aan te brengen in onze Kerk, bedoeld is als monument onzer dankbaarheid aan den Heer dat Zandvoort voor oorlogsgeweld gespaard is gebleven".
- 1940 - 1945 Duitse bezetting.
De marmeren ornamenten van de kapel werden in de evacuatiетijd uit vrees voor dreigende oorlogshandelingen afgebroken en in de duinen verborgen. Meteen na de oorlog zijn zij o.a. door de bekende Zandvoortse marmerexperts - vader en zoon Lavertu - gerestaureerd en weer opgebouwd.

Rouwboarden (Rijksmonument nr. 40316)

- Vermelde namen zijn personen die op zee zijn omgekomen.

Eerste rouwbord aan de zuidzijde van de kansel, (kijkend naar de kansel rechts):

Mattheus de la Cave

"Aan de schim van wijlen de kapitein ter zee Mattheus de la Cave, bevelhebber van een fregat, is dit gewijd. Een man door afkomst en deugd zeer aanzienlijk, die, toen hij twee-en-twintig koopvaarders uit Engeland tot bescherming gestrekt en vijf Franse Kapers op de vlucht had gejaagd, in het zicht van onze kust, toen zijn schip door een dwarlwind omgeworpen en door storm vergaan was, met matrozen en soldaten is omgekomen, de 10e juli 1694".

- Was kapitein van de Admiraliteit op de Maas.
- Graf gekocht in de Kerk voor 32 Carolusguldens
(één Carolusgulden was ongeveer fl. 1.80 á fl. 1.90 waard)
- Graf bevindt zich aan de westzijde, dicht bij de toren
- Opschrift grafsteen M L C 1694
- Opschrift grafsteen ernaast:
V.W. 1694
20 augustus 1694
"Schepeling Volckert Wachtelt spoelt aan"
Graf gekocht voor 15 Carolusguldens

Tweede rouwbord aan de noordzijde van de kansel:

Vrouw Johana Margrietha Corbet

"Hier leyt begraven de Vrouw Johana Margrietha Corbet, dogter van de Heer Colonel Walter Corbet, en van Vrouwe Maria Magdalaina Halkett en huysvrouw van den Heer Captijn Charles Halkett, verongelukt tussen Noortwijk en Santvoort, komende uyt Schotland, en is haar Doode lighaam hier aan Strant komen Drijven, op de 22^e september 1720"

Familiewapens Herenbank (rijksmonument nr. 40316)

Deze Herenbank is in 1728 vervaardigd en bevat de wapens van:

- Holland, Brederode, Paulus Loot, De Quesnoi, Marselis, Hartsinck, Barnaart, Teding van Berkhout, Van Loon, De Favauge.
- In deze wapens is het verloop van de rechten op de Heerlijke rechten van Zandvoort gesymboliseerd.
Het eerste wapen is dat van Brederode. Oorspronkelijk behoorde Zandvoort immers aan de Heren van Brederode.
Na het kinderloos overlijden van Wolfert van Brederode in 1679, viel de Heerlijkheid Zandvoort terug aan de Staten van Holland (vandaar het tweede wapen, dat der Staten van Holland) Deze periode duurde van 1679 tot 1722.
- De Staten van Holland verkochten in 1722 bij openbare veiling de Heerlijkheid Zandvoort voor fl. 10.500,-- aan Paulus Loot. Die was Commissaris van de Staten Generaal der verenigde Nederlanden te Lissabon,
- Paulus Loot kocht ook de Zandvoortse duinen voor fl. 4.140,-- benevens het bodeambt voor fl. 300,--
- Zandvoort telde in die tijd 92 huizen en 626 inwoners.
- Paulus Loot woonde te Haarlem op het landgoed "Het Klooster". Hij overleed op 14 oktober 1753 en op 19 oktober 1753 werd zijn lijk in de graftombe bijgezet.
- Na overlijden van Paulus Loot ging de "Heerlijkheid Zandvoort" over op zijn dochter Ida, die gehuwd was met Jan van Marselis. De familie Van Marselis bezat reeds in 1654 Elswout.
- Tijdens de Napoleontische tijd werden de Heerlijke rechten afgeschaft en vervallen.
- De ambachtsheer had het recht van approbatie (goedkeuring) omtrent het beroepen van predikanten; de schoolmeester- koster-voorlezer en doodgraver (vier functies voor één persoon). Hij werd dan ook aangesteld door de Ambachtsheer op voorstel van de magistraat en de Kerkeraad.